

Św. Klara i Eucharystia - charyzmat Klarysek od Wieczystej Adoracji

Soborowa konstytucja o Kościele *Lumen gentium* uświadomiła wszystkim wiernym, że *Eucharystia jest źródłem i szczytem całego życia chrześcijańskiego*¹. Dziś wiemy o tym doskonale, umocnieni autorytetem ostatnich papieży i bogactwem myśli teologicznej wielu pokoleń chrześcijan. Św. Klara z Asyżu nie dysponowała tak obszerną i systematyczną wiedzą na temat Eucharystii, jaką my dziś posiadamy, lecz jako kobieta o niezwykłej duchowej intuicji przeczuwała tę prawdę i na sposób prorocki nią żyła. Wierni od wieków widzieli w niej wzór autentycznej pobożności eucharystycznej, czemu dał wyraz również Ojciec Święty Benedykt XVI w swej posynodalnej adhortacji apostolskiej *Sacramentum caritatis*, wymieniając jej imię pośród tych świętych Kościoła, których pobożność zawsze miała swoje źródło i centrum w sakramencie Eucharystii².

Asyska Święta, poprzez swą miłość i cześć dla tej Najświętszej Tajemnicy uczy swe duchowe córki i wszystkich wiernych jak żyć Eucharystią na co dzień i jak szerzyć Jej kult słowem i przykładem. Przyglądając się pobożności eucharystycznej Ksieni z San Damiano, pragniemy w niniejszym referacie zaprezentować równocześnie, w jaki sposób jedna z gałęzi Jej zakonu – klaryski od Wieczystej Adoracji – żyje dziś charyzmatem swej Świętej Patronki, naśladowując w sposób szczególny jej niezwykłą cześć i miłość wobec Najświętszego Sakramentu. Zanim jednak przejdziemy do właściwego tematu, zaprezentujemy na wstępie krótką historię Zakonu Sióstr Klarysek od Wieczystej Adoracji.

1. Historia Zakonu SS. Klarysek od Wieczystej Adoracji

Obecnie w Polsce istnieje kilka wspólnot klariańskich: siostry klaryski, klaryski-kapucynki, Ubogie Siostry św. Klary i klaryski od Wieczystej Adoracji. Zakon Sióstr Klarysek od Wieczystej Adoracji powstał stosunkowo niedawno. Narodził się w Paryżu we Francji 8 grudnia 1854 r., w czasie, kiedy to po rewolucji francuskiej tamtejszy Kościół przeżywał duchowe odrodzenie, które koncentrowało się wokół kultu Eucharystii i pobożności maryjnej. Do powstania tej nowej franciszkańskiej wspólnoty przyczyniło się dwoje Fundatorów: o. Bonawentura Heurlaut, kapucyn (1816 –1887) i Matka Maria od św. Klary Bouillevaux (1820 –1871)³. Oboje mieli ogromne nabożeństwo do Najświętszego Sakramentu i w Eucharystii widzieli najpewniejszą drogę do zjednoczenia z Bogiem oraz potężny środek oddziaływania apostolskiego.

Założona przez nich wspólnota w 1856 r. podjęła tradycyjną formę kultu eucharystycznego, jaką jest adoracja Najświętszego Sakramentu. Początkowo była to trwająca dzień i noc adoracja Pana Jezusa ukrytego w tabernakulum. 15 lipca 1856 r. wspólnota,

¹ Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, 11.

² Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis*, 94.

³ I. Żyduch, *Zakon Franciszkanek Najświętszego Sakramentu w Polsce w latach 1871-1939*, Lublin 1981, s. 13-14.

licząca już 18 sióstr, przeniosła się do Troyes. Tam też w nowym klasztorze 1 sierpnia 1856 r. rozpoczęto nieustającą adorację Jezusa-Hostii wystawionego uroczyście w monstrancji. Przywileju tej publicznej adoracji udzielił siostrom ówczesny biskup Troyes Piotr Ludwik Coeur. Ostatecznie zgromadzenie podjęło się wieczystej adoracji w duchu dziękczynienia. Biskup Troyes aktem z dnia 2 stycznia 1858 r. zatwierdził dziękczynienie jako główny cel adoracji⁴.

W 1871 r. zakon został przeszczepiony na ziemię polskie. 3 maja tegoż roku przybyło do Poznania siedem sióstr na czele z młodą przełożoną – Polką, Matką Marią od Krzyża Morawską (1842– 1906). Zatrzymały się one na krótko w Granowie w Wielkim Księstwie Poznańskim, potem w Gnieźnie, a w końcu 18 listopada 1873 r. osiadły we Lwowie.⁵ Stąd wyszły kolejne fundacje, zarówno w kraju jak i za granicą.

Początkowo siostry zachowywały Regułę III Zakonu św. Franciszka i używały nazwy Franciszkańki Najświętszego Sakramentu. Pragnąc poświęcić się całkowicie czci Jezusa w Hostii, wspólnota przyjęła ostatecznie formę życia kontemplacyjnego. Uznano również potrzebę wprowadzenia klauzury papieskiej. Dnia 29 czerwca 1912 r. dekretem papieża Piusa X siostry polskie oficjalnie przyjęły *Regułę Zakonu św. Klary*, zatwierdzoną przez papieża Urbana IV i przeszły z III do II Zakonu Franciszkańskiego. Klasztory francuskie dokonały tej zmiany 3 lipca 1969 r. W celu podkreślenia w samej nomenklaturze kontemplacyjnego charakteru zgromadzenia, w 1970 r. siostry zmieniły dotychczasową nazwę, zastępując ją nową, aktualnie stosowaną – Mniszki Klaryski od Wieczystej Adoracji. Na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej z 3 grudnia 1984 r. wszystkie klasztory tego zakonu przyjęły *Regułę św. Klary*, zatwierdzoną w 1253 r. przez papieża Innocentego IV⁶.

Obecnie istnieją 34 klasztory klarysek od Wieczystej Adoracji na świecie: w Europie (Austria, Francja, Niemcy i oczywiście Polska), w Ameryce Północnej (Stany Zjednoczone) i w Azji (Bangladesz, Indie, Kazachstan). W Polsce jest aktualnie 8 domów: w Bydgoszczy, Elblągu, Hajnówce, Kętach, Kłodzku, Pniewach Wielkopolskich, Słupsku i Ząbkowicach Śląskich. W 2009 roku na świecie było 548 klarysek od Wieczystej Adoracji, z tego 165 sióstr w Polsce.

2. Życie Eucharystią jak św. Klara

Życie św. Klary od początku nacechowane było szczególną bliskością Eucharystii. Jej dom rodzinny przylegał bezpośrednio do murów asyjskiej katedry, gdzie znajdował się Najświętszy Sakrament i gdzie panna Offreduccio przybywała często na modlitwę. Po swym nawróceniu, gdy zamieszkała wraz z siostrami w klasztorze Św. Damiana, również doświadczała tej bliskości Eucharystii. Tam bowiem Święte Ciało Pana przechowywane było zarówno w kościele dostępnym dla wiernych, jak i w oratorium sióstr za klauzurą. Trzeba podkreślić, iż nie był to wówczas powszechny zwyczaj. Skoro więc Klara zadbała w swoim

⁴ B. Kijak, *Apostolka Eucharystii Służebnica Boża Matka Maria od Krzyża Morawska*, Wrocław 2003, s. 36-37.

⁵ Z. Pawęzka, *Matka Maria od Krzyża Ludwika Morawska (1842-1906). Życie i dzieło*, Bydgoszcz 1997, s. 117-147.

⁶ *Konstytucje Mniszek Klarysek od Wieczystej Adoracji*, 1984, wstęp.

klasztorze o to, by był tam Najświętszy Sakrament i to aż w dwóch miejscach, jest to znak, iż dla niej Jezus ukryty pod postacią Chleba był Bogiem bliskim. Pragnęła mieć Go zawsze przed oczyma, niemalże na wyciągnięcie ręki i kontemplować Go w tajemnicy Jego stałej obecności wśród swego ludu. Wydaje się słusznym, by tę fizyczną, przestrzenną bliskość wobec Eucharystii odczytywać jako wyraz duchowego przyłgnięcia św. Klary do Jezusa-Hostii, jako symbol jej życia w promieniach Sanctissimum.

a. Eucharystia centrum życia

Wszyscy badacze franciszkanizmu są zgodni co do tego, iż głównym rysem życia duchowego św. Klary z Asyżu była kontemplacja tajemnicy Trójjedynego Boga objawionej człowiekowi przez wcielenie Chrystusa. Z jej pism przebija wielka miłość do Jezusa i głębokie zapatrzenie w Mistrza. Klara wszystko odnosiła do Niego, jej wzrok był nieustannie w Nim utkwiony. Z pewnością wpatrywała się w Jezusa triumfującego z krzyża San Damiano, ale wydaje się, iż o wiele bardziej w Jezusa obecnego w konsekrowanej Hostii.

Wysłuchana w nauczanie św. Franciszka, który głosił, iż *niczego na tym świecie nie mamy i nie widzimy cieleśnie z Najwyższego, jedynie Ciało i Krew [Pana]*⁷, Klara w sposób szczególnie kontemplowała Boga realnie obecnego w Najświętszym Sakramencie. Była szczęśliwa, że mogła poślubić *Baranka niepokalanego, który gładzi grzechy świata i przyłgnąć całym sercem do Tego, którego piękność podziwiają nieustannie wszystkie błogosławione zastępy niebieskie*⁸. Ona bez przerwy wpatrywała się w to *Zwierciadło bez skazy* ukryte w białej Hostii i do tego zachęcała swe siostry. Podobnie jak w całym życiu ziemskim Jezusa, tak i w Najświętszym Sakramencie, mogła dostrzec *błogosławione ubóstwo, świętą pokorę i niewymowną miłość Wcielonego Boga*⁹.

Klara kontemplowała bóstwo Chrystusa pod zasłoną człowieczeństwa. Starła się nie odrywać oczu od Jezusa – to jest postawa adoracji. Może zatem uczyć właściwej adoracji Najświętszego Sakramentu, która polega na pełnej miłości i uwielbienia kontemplacji bóstwa Chrystusa pod zasłoną Eucharystycznego Chleba. Wysłuchując się w jej słowa: *wpatruj się w Niego, rozmyślaj o Nim, uwielbiaj i staraj się Go naśladować*¹⁰, można odnaleźć w nich zachętę, by oprzeć spojrzenie o białą Hostię, z Niej czerpać mądrość i w Niej widzieć wzór do naśladowania.

Życie Klarysek od Wieczystej Adoracji toczy się wokół Eucharystii. Ona jest sercem ich wspólnoty, centrum ich świata. Od św. Franciszka i św. Klary siostry uczą się każdego dnia coraz większej miłości i czci dla Jezusa ukrytego w Hostii. Szczególnym charyzmatem tego zakonu jest wieczysta adoracja Najświętszego Sakramentu. W każdym klasztorze tej gałęzi klarysek Jezus jest uroczyście wystawiony w monstrancji do publicznej adoracji, która trwa przez całą dobę – w dzień i w nocy. Konstytucje tego zakonu stwierdzają: *Pociągnięte przez miłość do Najświętszego Sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej, poświęcamy całe nasze życie adoracji Eucharystii*¹¹. W ciągu dnia każda z sióstr ma przywilej odprawienia 1 godziny

⁷ 2LD 3.

⁸ 4 KI 8-10.

⁹ Por. Tamże 14-18.

¹⁰ 2 KI 20.

¹¹ *Konstytucje ...*, dz. cyt., art. 18.

adoracji, w nocy zaś adoratorcy zmieniają się przed Panem co dwie godziny. W formule ślubów, prócz ślubu posłuszeństwa, czystości i ubóstwa, siostry składają jeszcze czwarte przyrzeczenie: *Poświęcam całą siebie nieustającej adoracji Pana naszego Jezusa Chrystusa w Przenajświętszym Sakramencie*¹².

Klaryski od Wieczystej Adoracji, za przykładem św. Klary, starają się wpatrywać z miłością i uwagą w Jezusa obecnego w Hostii. Czują się, jak ona, zaproszone do tego, by kontemplować Boga, by kosztować Jego *ukrytej słodyczy i przemieniać się w obraz samego bóstwa*¹³. Mają świadomość tego, że Eucharystia nie może pozostać tylko terminem, nazwą sakramentu, ale powinna stać się rzeczywistością przenikającą wszystkie aspekty ich egzystencji i sposobu bycia. Wpatrują się zatem w Jezusa-Hostię, by się do Niego upodabniać. Widząc Jego nieskazitelną biel, naśladują Jego czystość. Kontemplując prostotę i ubóstwo Eucharystycznego Chleba, wcielają w swe życie te cnoty. Uświadamiając sobie, że na głos kapłana On przychodzi na Ołtarz, naśladują Jego posłuszeństwo, a trwając w Jego ciszy, uczą się milczenia. Widząc jak On unija się co dzień przyjmując pokorną postać Chleba¹⁴, one także każdego dnia starają się nie szukać własnej chwały i wywyższenia, lecz tylko pokornej służby Bogu i braciom.

b. Eucharystia pokarmem życia

Dla Klary Eucharystia była prawdziwym pokarmem życia. W jednym ze swych listów do św. Agnieszki z Pragi napisała: *tak wielki Pan zstąpił w łono Dziewicy, chciał się okazać w świecie wzgardzony, biedny i ubogi, aby ludzie bardzo ubodzy i biedni, bo dotkliwie odczuwający brak pokarmu niebieskiego, stali się w Nim bogaci przez posiadanie królestwa niebieskiego*¹⁵. Kontemplując tego wielkiego Pana, który zstąpił w łono Dziewicy i zamieszkał w Niej jak w tabernakulum, Klara ze zdumieniem pochyla się nad tajemnicą Boga, którego *niebiosy nie mogły ogarnąć*, a którego Maryja *zamknęła i nosiła w swym maleńkim, świętym, dziewiczym łonie*¹⁶. Eucharystia w sposób szczególny wiąże się z tajemnicą Wcielenia i nadaje Wcieleniu nową aktualność. Ten, który stając się człowiekiem przyjął ludzką naturę, w każdej Mszy św. znów staje się obecny na ziemi w tym samym Ciele, które kiedyś przyjął w łonie Maryi¹⁷.

Klara była świadoma tego, iż karmiąc się Eucharystią, także ona może *zamknąć i nosić Pana w swym czystym i dziewiczym ciele*¹⁸, stając się *Jego mieszkaniem i siedzibą*¹⁹, dlatego tak bardzo ceniła sobie częstą Komunię św. Siostra Benwenuta zeznała w *Procesie kanonizacyjnym*, iż *pani Klara po wiele razy spowiadała się i z wielką pobożnością i lękiem przyjmowała często święty sakrament Ciała Pana naszego Jezusa Chrystusa z tak wielkim*

¹² Tamże, art. 41.

¹³ Por. 3 Kl 13-14.

¹⁴ Por. Np 1, 16-17.

¹⁵ 1 Kl 19-20.

¹⁶ 3 Kl 18-19.

¹⁷ *Eucharystia sakrament nowego życia. Oficjalny Dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (red.), Katowice 2000, s. 14-17.

¹⁸ 3 Kl 25

¹⁹ Tamże, 22.

przejęciem, że kiedy Je przyjmowała, cała drżała²⁰. Świadczenie to potwierdziły również inne siostry zeznające w procesie.

Asyska Święta świadoma tego, że Jezus w Eucharystii daje życie, zabiegała z wielką gorliwością o to, by także jej wspólnota często czerpała z tego Źródła życia. W 3 rozdziale jej *Reguły* znalazł się zapis: *Siedem razy [w roku] niech siostry przyjmują Komunię świętą, mianowicie: w Boże Narodzenie, w Wielki Czwartek, w Wielkanoc, w Zielone Świątki, we Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, w uroczystość świętego Franciszka i Wszystkich Świętych*²¹. W czasach Klary nie praktykowano codziennej Komunii św., wręcz przeciwnie – wierni nie rozumieli już potrzeby Komunii eucharystycznej i uchylali się od przyjmowania Ciała Pańskiego. Przeciętni chrześcijanie przyjmowali Komunię św. sakramentalną raz w roku, gorliwi – trzy razy w roku²². W tym kontekście zaproponowana przez Klarę norma siedmiu razy zachęca do komunikowania ponad dwukrotnie częściej niż ci gorliwi, może zatem wyrażać pragnienie Świętej, by jej siostry były więcej niż gorliwe, by w swej miłości do Jezusa-Hostii i w swym pragnieniu zjednoczenia z Nim w Eucharystii prześcigały nawet tych gorliwych. Norma zaproponowana w *Regule* wydaje się więc znaczącym krokiem w kierunku częstego przyjmowania Najświętszego Sakramentu²³. Wielu historyków opowiada się też za tezą, iż siostry z San Damiano na czele ze swą Świętą Matką przystępowały do Komunii św. o wiele częściej, może nawet raz na tydzień lub też raz na dwa tygodnie²⁴.

Według Ksieni z San Damiano Bóg w Komunii św. pragnie dawać Siebie – Niebieski Chleb, ponieważ ludzie są *ubodzy i biedni*, i potrzebują Go, by żyć. Wnikając w świat ludzkich potrzeb, Klara szukała odpowiedzi na pytanie o „głód” człowieka i odkryła, że prawdziwie głodni i biedni są ci, którzy *dotkliwie odczuwają brak pokarmu niebieskiego*²⁵. Prawdziwe ubóstwo ludzkości – nie tylko z okresu Średniowiecza – polega na odrzuceniu Chrystusa Eucharystycznego²⁶. We współczesnym świecie także możemy dostrzec ten rodzaj ubóstwa. I dziś spora część wiernych odchodzi od Jezusa w Najświętszym Sakramencie, zaniedbując uczestnictwo w niedzielnej Mszy św. lub rezygnując z pełnego w niej udziału.

Jako córki św. Klary, także klaryski od Wieczystej Adoracji pragną łączyć się jak najczęściej z Chrystusem Eucharystycznym w Komunii św. W wielu klasztorach niejednokrotnie odprawiane są dwie msze św. dziennie – rano i wieczorem. W swej formacji siostry dbają także o pogłębianie osobistej pobożności eucharystycznej, by Najświętszy Sakrament nigdy im nie spowszedniał. Poprzez życie u stóp Sanctissimum starają się rozbudzać w sercach ludzkich pragnienie Chrystusa Eucharystycznego i swoim przykładem zachęcać innych do tego, by i oni otworzyli się na prawdziwe Źródło życia ukryte pod zasłoną konsekrowanego Chleba.

²⁰ Zeznanie s. Benwenuty, 2P 11.

²¹ RegKl 3, 14.

²² L. Iriarte, *Reguła św. Klary. Litera i duch*, Warszawa 1993, s. 72.

²³ R. Falsini, *Eucharystia*, w: W. M. Michałczyk (red.), *Leksykon duchowości franciszkańskiej*, Kraków-Warszawa 2006, kol. 347-348, tłum. P. Anzulewicz.

²⁴ C. Niezgoda, *Św. Klara w świetle Poverella*, Kraków 1993, s. 104-105.

²⁵ Por. 1 Kl 19-20.

²⁶ W. Block, *Połowie mej duszy. Komentarz do listów św. Klary z Asyżu*, Kraków 2006, s. 127.

c. *Eucharystia szkołą dziękczynienia*

Dziękczynienie jest jednym z imion Eucharystii. Z pism Asyjskiej Świętej oraz z jej pierwszej biografii autorstwa br. Tomasza z Celano wyłania się obraz Klary jako kobiety dziękczynienia. Ona żyła duchem dziękczynienia przez całe swe życie aż po ostatnie *Panie, bądź błogosławiony za to, żeś mnie stworzył*²⁷. Niedługo przed śmiercią, w dniu, w którym przyjęła Hostię świętą z ręki prowincjała, a potem została zaszczycona wizytą samego papieża Innocentego IV, przepelniona wdzięcznością rzekła do zgromadzonych sióstr: *Córeczki moje, oddajcie chwałę Bogu, bo niebo i ziemia nie zdołają podziękować Bogu za tak wielkie dobrodziejstwo, jakie otrzymałam od Boga, jako że dzisiaj przyjąłam Go w Najświętszym Sakramencie, a także widziałam Jego wikariusza*²⁸. Jest to świadectwo tego, iż Eucharystia rodziła w sercu Klary potrzebę dziękczynienia. Klara wiedziała, iż Najświętszy Sakrament jest Darem nad darami i zdawała sobie sprawę z tego, że nie jest w stanie odplacić się Bogu za ten Dar taką wdzięcznością, na jaką On zasługuje, bowiem nawet niebo i ziemia nie zdołają Mu należycie podziękować, dlatego do swej modlitwy dziękczynienia zapraszała wszystkich wokół.

Także w swym *Testamencie* pozostawiła szczególne świadectwo wdzięczności, która przepełniała jej duszę. Całym sercem dziękowała w nim Bogu – *hojnemu Dawcy i Ojcu Miłosierdzia* – za wszelkie dobrodziejstwa, które od Niego otrzymała, a szczególnie za łaskę powołania²⁹. *Testament* jest zatem swoistym *Magnificat* Klary, która rozważając niezmiernie dobrodziejstwa, jakimi ją Bóg obsypał³⁰, w każdym wydarzeniu swego życia podziwiała wielką dobroć Boga, Jego miłosierdzie i miłość³¹. To zrodziło w niej okrzyk wdzięczności dla Tego, który *wejrzał na uniżenie swojej służebnicy*³² i pochylił się nad jej małością³³.

Duchowość klarysek od Wieczystej Adoracji również jest duchowością dziękczynienia. Za przykładem św. Klary siostry nieustannie dziękują Ojcu, Dawcy wszelkiego dobra, za Jego miłość. W Duchu Świętym uwielbiają Słowo Wcielone, które stało się Ciałem, aby nas odkupić. W sposób szczególny dziękują Jezusowi za Jego obecność w Najświętszym Sakramencie, za to, że do końca nas umiłował i pozostał z nami w znaku Chleba³⁴. Charyzmat zgromadzenia zawiera się w haśle: *Bogu niech będą dzięki przez Jezusa w Przenajświętszym Sakramencie*³⁵.

Większość wspólnot oddających się adoracji Najświętszego Sakramentu czyni to w duchu wynagrodzenia za zniewagi i grzechy. Klaryski od Wieczystej Adoracji, za przykładem Jezusa-Hostii, który składa swemu Ojcu nieustanne dziękczynienie, oraz na wzór

²⁷ Leg Kl 46, 5.

²⁸ Zeznanie s. Filipy, 3P 24.

²⁹ TK1 2.

³⁰ Por. Tamże, 6.

³¹ Por. Tamże, 15-16.

³² Łk 1, 48.

³³ Ch. G. Cremaschi, *Wprowadzenie do Testamentu*, w: R. Prejs i Z. Kijas (red.), *Źródła Franciszkańskie. Pisma świętego Franciszka. Źródła biograficzne świętego Franciszka. Pisma świętej Klary i źródła biograficzne. Teksty ustalające normy dla Braci i Sióstr od pokuty*, Kraków 2005, s. 2128.

³⁴ *Reguła nowicjalna Zakonu klarysek od Wieczystej Adoracji*, Bydgoszcz 1989, s. 47.

³⁵ *Dyrektorium Federacji św. Klary Zakonu Mniszek Klarysek od Wieczystej Adoracji*, 1991, rozdz. 1 art.3.

Niepokalanej Dziewicy śpiewającej *Wielbi dusza moja Pana*, eucharystyczną adorację odprawiają w duchu wieczystego dziękczynienia³⁶. Założycielka tego zakonu – m. Maria od św. Klary, mawiała: *Gdy jesteśmy na adoracji powinniśmy wyzuć się z siebie, zapomnieć o sobie i przemienić się w dziękczynienie. (...) Jesteśmy bowiem hostiami dziękczynienia*³⁷.

W zakonie klarysek od Wieczystej Adoracji każda kolejna godzina adoracji rozpoczyna się publicznym odmówieniem przez siostry przed Sanctissimum maryjnego hymnu *Magnificat* oraz zatwierdzonego przez Władze Kościelne *Aktu adoracji*³⁸. Siostry przekonane, że *Eucharystia została nam dana, ażeby całe nasze życie, podobnie jak życie Maryi, było jednym magnificat*³⁹, rozbudzają w sobie nieustannie ducha wdzięczności, aby i swoje życie uczynić hymnem dziękczynienia Bogu. Takim bowiem było życie ich Patronki – św. Klary.

d. Eucharystia prawdziwą Ofiarą

Już w najstarszych pismach chrześcijańskich Eucharystię przedstawiano nie tylko jako posiłek i modlitwę dziękczynną, ale również jako prawdziwą Ofiarę⁴⁰. Jest to w pierwszym rzędzie Ofiara Chrystusa, który poprzez swą mękę i śmierć dał *swoje życie na okup za wielu*⁴¹, ale jest to równocześnie Ofiara Kościoła, który z ofiary swego Zbawcy czerpie nieustannie obfite łaski⁴². Papież Pius XII w encyklice *Mediator Dei*, podkreślając udział wszystkich wiernych w celebracji Eucharystii, zachęcał chrześcijan, by w każdej mszy św. *siebie samych składali w ofierze*⁴³, *swoje troski, bóle, uciski, nędze i potrzeby*, łącząc je z Ofiarą Chrystusa⁴⁴.

Patrząc z tej perspektywy na życie św. Klary dostrzec w nim można ducha prawdziwej ofiary. Ta, która wraz ze swymi siostrami od początku nie cofała się *przed niedostatkiem, ubóstwem, pracą i utrapieniem, ani przed lekceważeniem i wzgardą świata*⁴⁵, a później ochotnym sercem przyjęła krzyż trwającej blisko 30 lat choroby, pragnęła zawsze łączyć swój ból i trud z męką i śmiercią Ukrzyżowanego Pana. Br. Tomasz z Celano w oficjalnym życiorysie Świętej zanotował, iż *podczas swojej choroby stale pamiętała o swoim Chrystusie*⁴⁶ i pragnęła *ofiarować siebie razem z Chrystusem ofiarą*⁴⁷. I choć źródła nie mówią nic o tym, że Ksieni z San Damiano wszystkie swe trudy i cierpienia włączała w Najświętszą Ofiarę, jednak znając jej głęboką pobożność eucharystyczną można przypuszczać, iż rzeczywiście to czyniła. Całe jej życie bowiem było Eucharystią – prawdziwą ofiarą dla Pana i z Panem.

Klaryski od Wieczystej Adoracji, wpatrzony w przykład św. Klary, starają się również kształtować w sobie ducha prawdziwej ofiary. Świadome tego, że w codziennej mszy św. Jezus oddaje się ludziom bez reszty, pragną i one oddawać się Mu całkowicie i bez

³⁶ *Konstytucje...*, dz. cyt., art. 21.

³⁷ *Reguła nowiejalna...*, dz. cyt., s. 48.

³⁸ *Dyrektorium...*, dz. cyt., rozdz. 1, art. 11.

³⁹ Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, n. 58.

⁴⁰ *Eucharystia sakrament nowego życia*, dz. cyt., s. 113-114.

⁴¹ Mt 20, 28.

⁴² *Eucharystia sakrament nowego życia*, dz. cyt., s. 114-130.

⁴³ Pius XII, *Mediator Dei*, n. 81.

⁴⁴ Tamże, n. 86.

⁴⁵ TK1 27.

⁴⁶ Leg K1 29, 1.

⁴⁷ Tamże 30, 5.

zastrzeżeń⁴⁸. Czynią to w sposób szczególny poprzez akt ślubów zakonnych. Konstytucje zakonu głoszą: *Do ołtarza przynosimy dar naszych ślubów i na nim jak ofiary chwalebne składane jesteśmy przez Kościół w łączności z Ofiarą Eucharystyczną*⁴⁹.

Msza św. jest syntezą powołania klaryski-adoratorki. Adoracja bowiem *wiąże się ściśle z Ofiarą Ołtarza i z niej wyrasta, (...) wzniesiona monstrancja z Eucharystycznym Jezusem jest niejako przedłużeniem ramion celebransa unoszących Hostię*⁵⁰. Codzienna msza św. jest zatem dla wspólnoty sióstr najważniejszym wydarzeniem dnia i ośrodkiem ich konsekrowanego życia. Każda siostra jest wezwana do tego, by świadomie i czynnie w niej uczestniczyć, oraz dbać o to, by jej osobista ofiara była ofiarą czystą, żywą i miłą Bogu⁵¹.

W *Regule nowicjalnej* klarysek od Wieczystej Adoracji znajduje się następujący zapis: *Końcowe: „Idźcie, ofiara spełniona” rozwiązuje zgromadzenie eucharystyczne i jest posłaniem uczestników do codziennych zajęć, (...) jest też wezwaniem do odprawiania mszy własnego życia, poza chórem w codziennym trudzie wierności Chrystusowi i Jego woli*⁵². Wszystko to, co wypełnia życie klaryski-adoratorki – modlitwy i prace, radości i cierpienia, służba Bogu i człowiekowi – ma stanowić całkowity dar z siebie, prawdziwą ofiarę – Eucharystię.

e. Eucharystia oparciem i źródłem mocy

Eucharystia była dla Ksieni z San Damiano również oparciem i źródłem mocy w trudnościach. Świadczą o tym zgodnie zeznania sióstr w *Procesie kanonizacyjnym św. Klary*, opisujące dwa najazdy Saracenów na Asyż – pierwszy we wrześniu 1240 r. i drugi – mający miejsce w czerwcu w roku 1241. Bezpośredni świadek tych wydarzeń s. Franciszka di Capitanio zeznała, że *gdy Saraceni weszli do wirydarza klasztoru, pani Klara kazała się zaprowadzić do drzwi refektarza i kazała nieść przed sobą kasetę, w której był święty Sakrament Ciała Pana naszego Jezusa Chrystusa. I rzuciwszy się na ziemię do modlitwy, ze łzami modliła się, mówiąc między innymi te słowa: „Panie, strzeż te swoje służebnice, ponieważ ja nie mogę ich ustrzec”. Wtedy świadek usłyszała głos o cudownej słodyczy, który mówił: „Ja zawsze będę cię bronil!” Wtedy wspomniana pani modliła się także o miasto, mówiąc: „Panie, niech Ci się spodoba obronić też to miasto”. I ten sam głos zabrzmiał i rzekł: „Miasto ucierpi wiele niebezpieczeństw, ale będzie ocalone”*⁵³.

Wydaje się słuszną tezę, iż Klara i jej siostry we wszelkich sprawach błagały Boga o pomoc w ufnej modlitwie przed Najświętszym Sakramentem i od Jezusa-Hostii doznawały wsparcia i opieki nawet w sytuacjach po ludzku beznadziejnych⁵⁴. Ich wiara w moc Chrystusa obecnego w Eucharystii sprowadziła łaskę nie tylko na sam klasztor, ale i na Asyż i całą Dolinę Spoletańską.

⁴⁸ *Konstytucje...*, dz. cyt., art. 97.

⁴⁹ Tamże, art. 36.

⁵⁰ *Reguła nowicjalna...*, dz. cyt., s. 101-102.

⁵¹ Tamże, s. 103.

⁵² Tamże, s. 104.

⁵³ Zeznanie s. Franciszki, 9P 2.

⁵⁴ C. Niezgoda, dz. cyt., s. 102.

Klaryski od Wieczystej Adoracji naśladowując postawę swej Świętej Patronki z całą ufnością powierzają Bogu wszystkie polecane im intencje, składając je u stóp Eucharystycznego Króla. Rozbudzając w sobie wiarę, podobną do tej, która przenikała serce Ksieni z San Damiano, dają wobec świata świadectwo o wszechmocy Boga ukrytego w małej, niepozornej Hostii. W Najświętszym Sakramencie szukają zawsze pomocy i oparcia w życiowych trudach i przeciwnościach. Kroniki klasztorne potwierdzają, że również wobec nich Bóg dotrzymuje swej obietnicy: *Ja zawsze będę cię bronił!*

Przykładem może być ochrona, jakiej doznały siostry w Kętach w czasie I wojny światowej, gdy w 1914r. wojska rosyjskie sunęły przez całą Galicję wschodnią. W listopadzie Moskale dotarli aż pod Kraków i Wieliczkę i dosłownie za kilka godzin spodziewano się ich w Kętach. Ludzie zaczęli w popłochu uciekać, siostry jednak pod wpływem słów Fundatorki klasztoru Matki Marii Łempickiej (1833-1918): *tu jest twierdza Pana i noga Moskala tu nie postanie*, zostały trwając wiernie na adoracji⁵⁵. Klasztor i miasto znów zostały ocalone, podobnie jak 700 lat wcześniej Asyż. Sytuacja powtórzyła się również w czasie II wojny światowej, gdy we wrześniu 1939 r. okolice Kęt bombardowane były przez wojska niemieckie.

W czasach obecnych analogicznej opieki doznały wspólnoty klarysek od Wieczystej Adoracji w Indiach – zarówno podczas tsunami w 2004 r. (mimo iż klasztory sióstr znajdowały się w dotkniętym „wielką falą” regionie Tamilnadu), jak i później w 2008 r., kiedy w kraju tym nasiliło się gwałtownie prześladowanie chrześcijan. Jedynie w Mangalore w stanie Karnataka bojówkarze zdewastowali kaplicę sióstr, samym klaryskom jednak nie stało się nic złego. Wierzą one, że chronione były przez Jezusa w Najświętszym Sakramencie, bowiem w tym czasie hinduscy ekstremiści dokonywali powszechnie gwałtów na zakonnicach, czy też innych aktów przemocy, włącznie z paleniem katolików żywcem.

Prócz tych spektakularnych przykładów istnieje jednak wiele codziennych „małych dowodów” mocy Boga ukrytego w Hostii. Klaryski od Wieczystej Adoracji, podobnie jak św. Klara, swoją postawą ufnej zawierzenia starają się krzewić wśród wiernych wiarę we wszechmoc i potęgę Eucharystycznego Pana.

3. Apostolstwo eucharystyczne

Klara, podobnie jak św. Franciszek, bardzo cierpiała widząc, *jak liche są korporały i obrusy, które służą do ofiary Ciała i Krwi Pana naszego*⁵⁶, dlatego z miłości do Najświętszego Sakramentu podjęła się szycia burs i korporałów do kościołów. Siostra Pacyfika w procesie kanonizacyjnym zeznała, że *kiedy [Klara] była chora, tak że nie mogła podnieść się z łóżka, kazała podnosić się do pozycji siedzącej, podierać się z tyłu na plecach*

⁵⁵ Kronikarka zapisała: *Zdawało się to nieprawdopodobnym najrozumniejsi ludzie w Kętach ani przypuszczali by Kęty ocalały od pożogi wojennej, tem bardziej, że tu wrzała walka i na polach słycać było huk armat, lecz Matce nie można było tego wytłumaczyć (...) Pan nie mógł się oprzeć Jej pokornej prośbie i błaganiom, jakie zanosila do tronu Jego Opatrzności. Toteż, gdy pewnej niedzieli wśród tego popłochu miał w parafii na sumie kazanie pewien kapłan rzekł między innymi te słowa. To jest pewne, że gdyby wśród nas w naszym mieście, była tylko jedna dusza sprawiedliwa, pełna wiary, ona jedna zdołałaby powstrzymać gniew Boży i ubłagać odwrócenie tej klęski. Tą duszą była właśnie ukochana Matka nasza Maryja od Serca Jezusa.* Archiwum Klarysek od Wieczystej Adoracji w Kętach, *Notatki do Kroniki kapucynek w Kętach 1916-1919*, s. 128-129.

⁵⁶ 2 LD 4.

*jakimś materiałem i tak przędła. W ten sposób ze swego uprzedu dała zrobić korporały i rozesała je prawie do wszystkich kościołów w dolinie i w górach koło Asyżu*⁵⁷.

Klaryski od Wieczystej Adoracji na wzór swej Asyjskiej Patronki podejmują się szycia i naprawy paramentów liturgicznych. Działalność ta jest jedną z form apostołstwa eucharystycznego, bowiem w ten sposób siostry dają wobec kapłanów i osób odpowiedzialnych za kościoły i zakrycie jawne świadectwo tego, jakim szacunkiem i czcią powinien być otaczany Najświętszy Sakrament oraz wszystko to, co służy do kultu eucharystycznego.

Papież Aleksander IV w bulli kanonizacyjnej *Clara claris praeclara* z 15 sierpnia 1255 r. napisał: *Klara żyła w ukryciu, ale życie jej stawało się jawne*⁵⁸. (...) *Wprowadzie światło to pozostawało zamknięte w murach klasztornych, ale wysyłało na zewnątrz swe jasne promienie; skupiało się w ciasnym klasztorze, a równocześnie rozsiewało się po szerokim świecie; trzymało się wnętrza, a wypływało na zewnątrz*⁵⁹. Ukryte życie klarysek – adoratorek Najświętszego Sakramentu powinno również promieniować poza mury klasztoru, ubogacając cały lud Boży⁶⁰. Dlatego – jak głoszą Konstytucje zakonu – *siostry będą szukały sposobów szerzenia kultu Eucharystii wśród wiernych*⁶¹.

Mimo klauzury papieskiej klaryski od Wieczystej Adoracji prowadziły i nadal prowadzą aktywne apostołstwo eucharystyczne. Tuż po przybyciu sióstr na ziemię polskie, staraniem Matki Marii od Krzyża Morawskiej powstało w 1879 r. przy klasztorze we Lwowie Bractwo Adoracji Dziękczynnej, zatwierdzone ustnie przez abpa Franciszka Ksawerego Wierchlejskiego. Siostry organizowały też liczne nabożeństwa eucharystyczne oraz wydawały publikacje o tematyce eucharystycznej, takie jak śpiewniki czy modlitewniki⁶².

Obecnie w każdym klasztorze sióstr podtrzymywana jest tradycja specjalnych nabożeństw połączonych z błogosławieństwem Najświętszym Sakramentem. Ponadto w 2004r. siostry z Kęt wydały mały modlitewnik eucharystyczny zatytułowany *O milcząca Hostio biała*⁶³, będący wotum wdzięczności dla Boga za ich powołanie do adoracji i za 150 lat istnienia zakonu. Z kolei przy klasztorze sióstr w Kłodzku działa prężnie Eucharystyczna Straż Honorowa, zrzeszająca osoby świeckie oddające się szczególnej czci Najświętszego Sakramentu. Stowarzyszenie to posiada własny statut, który został zatwierdzony oficjalnie dekretem z dnia 19 marca 2004r. przez metropolitę wrocławskiego kard. Henryka Gulbinowicza⁶⁴.

15 sierpnia 1981r. z inicjatywy Matki Marii Angeliki Rizzo, klaryski od Wieczystej Adoracji z klasztoru w Hanceville w stanie Alabama w USA, rozpoczęła działalność pierwsza w Stanach Zjednoczonych katolicka stacja telewizyjna EWTN. Jej głównym zadaniem jest

⁵⁷ Zeznanie s. Pacyfiki, 1P 11.

⁵⁸ BK 14.

⁵⁹ Tamże, 12-13.

⁶⁰ *Konstytucje...*, dz. cyt., art. 83.

⁶¹ Tamże, art. 26.

⁶² B. Kijak, dz. cyt., s. 82-89.

⁶³ *O milcząca Hostio Biała*, mały modlitewnik eucharystyczny, Kęty 2004.

⁶⁴ *Dekret erekcyjny i statut Stowarzyszenia katolików Świeckich "Eucharystyczna Straż Honorowa"*, Wrocław 19 marca 2004r., L.dz. 73/2003/2004.

ewangelizacja i szerzenie kultu Najświętszej Eucharystii za pomocą najnowszych środków komunikacji społecznej.

2 maja 1987r. Matka Angelika założyła nowe męskie zgromadzenie zakonne – Franciszkanów Misjonarzy Słowa Przedwiecznego. Zgromadzenie to zostało zatwierdzone przez ówczesnego biskupa Birmingham J.E. Raymonda J. Bolanda dekretem z dnia 14 maja 1990r. Charyzmat braci zawiera się w słowach z Ewangelii św. Marka: "Idźcie na cały świat, głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!" (Mk 16,15). Ich Konstytucje jednak stwierdzają, że działalność apostołska tego zakonu jest ściśle związana z kontemplacyjnym charyzmatem adoracji eucharystycznej⁶⁵. Adoracja Jezusa w Najświętszym Sakramencie jest filarem życia duchowego wspólnoty⁶⁶. Bracia zobowiązani są również do rozwijania własnej pobożności eucharystycznej i szerzenia czci Jezusa-Hostii wśród wiernych⁶⁷ oraz do pełnienia duchowej opieki nad klasztorami klarysek od Wieczystej Adoracji w Stanach Zjednoczonych⁶⁸.

25 lipca 1998 r., również z inicjatywy Matki Angeliki, powstało przy klasztorze siostr w Hanceville stowarzyszenie Rycerzy Najświętszej Eucharystii. Jest to wspólnota mężczyzn, którzy – jak przystało na rycerzy – pragną służyć swemu Eucharystycznemu Królowi, bronić Go i strzec. Rycerze pełnią służbę w tamtejszym sanktuarium, dbając jednocześnie o bezpieczeństwo Najświętszego Sakramentu i szerzenie nabożeństwa ku Jego czci. Najważniejszym „dziełem” Rycerzy jest jednak codzienna adoracja Jezusa ukrytego w Hostii. Choć nie składają publicznych ślubów zakonnych, to jednak w swoim stanie żyją radami ewangelicznymi ubóstwa, czystości i posłuszeństwa⁶⁹.

To tylko niektóre z form apostołstwa eucharystycznego podejmowanego przez klaryski od Wieczystej Adoracji. Wszystkie te dzieła wypływają ze wspólnego źródła, jakim jest miłość do Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie, ta miłość, której świetlany wzór zostawiła swym duchowym córkom św. Klara z Asyżu.

Podsumowanie

Już najstarsze wizerunki przedstawiały Asyską Świętą w postawie adoracyjnej z cyborium lub monstrancją w dłoniach⁷⁰. I choć monstrancja w rękę Klary jest pewnym anachronizmem, bowiem w czasach Świętej jeszcze jej nie używano, to jednak przesłanie tych wizerunków jest niezwykle wymowne: Święta wskazuje światu – także współczesnemu, konsumpcyjnemu światu – prawdziwy Chleb Życia, który ma moc zaspokoić wszelkie ludzkie pragnienia i najgłębsze tęsknoty, prawdziwy *skarb Kościoła i serce świata*⁷¹.

⁶⁵ *Constitutions of the Franciscan Missionaries of the Eternal Word*, 1996, art. 4.

⁶⁶ Tamże, art. 9.

⁶⁷ Tamże, art. 141-144.

⁶⁸ Tamże, art. 254-255.

⁶⁹ *Rule of Knights of the Holy Eucharist*, w: <http://knightsoftheholyeucharist.com/our-rule-spirituality/our-rule/>.

⁷⁰ C. Niezgoda, dz. cyt., s. 102-103.

⁷¹ Jan Paweł II, dz. cyt., n. 59.

Całe życie św. Klary stanowiło swoistą „*eucharystię*”, tj. celebrację śmierci i zmartwychwstania Pana, całe było ofiarą i dziękczynieniem⁷². Jednocześnie Ksieni z San Damiano poprzez swoje życie sama stała się *forma vitae*, zwierciadłem i wzorem dla kolejnych pokoleń swych duchowych córek. Swoją świętością promieniuje również na nasze czasy.

Przykład jej głębokiego życia eucharystycznego jest wciąż aktualny, czego dowodem jest powstanie i rozwój jednej z gałęzi II Zakonu – klarysek od Wieczystej Adoracji. Choć zakon ten nie wywodzi się bezpośrednio z Asyżu, czerpie jednak inspirację do życia ewangelicznego z samego źródła franciszkanizmu: od świętych Franciszka i Klary. Od nich siostry uczą się głębokiej czci do Sakramentu Ołtarza, postawy adoracji i kontemplacji Najświętszych Tajemnic, ducha dziękczynienia i prawdziwej ofiary, wiary w moc Chrystusa ukrytego w Hostii oraz gorliwości w szerzeniu kultu Najświętszej Eucharystii wśród kapłanów i wiernych. Poprzez swoje życie całkowicie poświęcone adoracji Przenajświętszego Sakramentu klaryski od Wieczystej Adoracji są żywą ikoną swej Asyjskiej Patronki i odbiciem eucharystycznej pobożności Świętej Matki.

⁷² Por. Ch. G. Cremaschi, *Wprowadzenie do Testamentu*, w: R. Prejs i Z. Kijas (red.), *Źródła Franciszkańskie. Pisma świętego Franciszka. Źródła biograficzne świętego Franciszka. Pisma świętej Klary i źródła biograficzne. Teksty ustalające normy dla Braci i Sióstr od pokuty*, Kraków 2005, s. 2128.